

บทที่ 4

หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายตามกฎหมายไทย

4.1 การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล

4.1.1 คุณสมบัติและลักษณะของลูกหนี้

การปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาลเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ซึ่งตามมาตรา 71 และมาตรา 72 ศาลจะพิจารณาถึงการปลดลูกหนี้จากล้มละลายโดยคำนึงถึงความสุจริตของลูกหนี้เป็นสำคัญ โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้

1. เหตุที่ลูกหนี้จะยกขึ้นอ้างในการขอปลดจากล้มละลาย

ก) มีความประพฤติดี ไม่ได้ทำการทุจริตผิดกฎหมายอันควรมีโทษทางอาญาหรือเป็นข้อตำหนิตามกฎหมายล้มละลายแต่อย่างใด

ข) ได้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินโดยเต็มที่เสร็จสิ้นไปแล้ว¹

2. การพิจารณาความสุจริตของลูกหนี้

บุคคลที่ถือว่าไม่สุจริต จะพิจารณาจากนิยามของ “บุคคลล้มละลายทุจริต” ที่กำหนดว่าหมายถึงผู้มีความผิดตามมาตรา 163 ถึงมาตรา 170 หรือมีความผิดเกี่ยวกับการล้มละลายฐานยกยอกหรือฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญา และจะพิจารณาจากเหตุที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจว่าควรปลด หรือไม่ปลด หรือปลดโดยมีเงื่อนไข ตามมาตรา 73-75 ซึ่งถือว่าเป็นข้อบกพร่องในความประพฤติ อันแสดงว่าลูกหนี้เป็นผู้ไม่สุจริต ดังนี้

¹ ทวี กสิยพงศ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 พร้อมด้วยประมวลระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับคดีล้มละลาย (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ 2536), หน้า 402.

ก) พิจารณาจากนิยามของ “บุคคลล้มละลายทุจริต”

“บุคคลล้มละลายทุจริต” หมายความว่า บุคคลล้มละลายที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดตามมาตรา 163 ถึงมาตรา 170 แห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือมีความผิดเกี่ยวกับการล้มละลายฐานยกยอกหรือฉ้อโกงตามกฎหมายลักษณะอาญา

จากนิยามดังกล่าว สรุปลักษณะของบุคคลที่ถือว่าไม่สุจริตได้ดังนี้

- ไม่ส่งมอบทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี และเอกสารโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร (มาตรา 163 (1) และมาตรา 23)
- ไม่ไปสาบานตัว และไม่ยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สิน โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร (มาตรา 163 (1) และมาตรา 30)
- ไม่ส่งเงินหรือทรัพย์สินที่เหลือจากการเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวตามสมควร โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร (มาตรา 163 (1) และมาตรา 67 (1))
- ไม่รายงานเป็นหนังสือถึงการมีสิทธิได้รับทรัพย์สิน โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร (มาตรา 163 (1) และมาตรา 67 (2))
- ไม่แจ้งข้อความอันเป็นสาระสำคัญ หรือกล่าวเท็จ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า มิได้มีเจตนาฉ้อฉล (มาตรา 163 (2))
- ไม่แจ้งให้ทราบว่ามีผู้นำหนี้สินอันเป็นเท็จมาขอรับชำระ (มาตรา 163 (3))
- ยกย่าย ชุกซ่อน ทำลาย ก่อความชำรุดหรือเปลี่ยนแปลงดวงตรา สมุดบัญชี หรือเอกสารอันเกี่ยวกับกิจการหรือทรัพย์สินของตน หรือรู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำนั้น ๆ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า มิได้มีเจตนาปกปิดสภาพแห่งกิจการของตน (มาตรา 164 (1))
- ละเว้นจดข้อความอันเป็นสาระสำคัญ หรือจดข้อความเท็จลงในสมุดบัญชี หรือเอกสาร หรือรู้เห็นเป็นใจในการนั้น (มาตรา 164 (2))
- นำทรัพย์สินซึ่งได้มาโดยเชื่อและยังมิได้ชำระราคาไปจำหน่าย จำนอง หรือจำหน่าย เว้นแต่การนั้นเป็นปกติธุระของลูกหนี้ และพิสูจน์ได้ว่ามิได้มีเจตนาฉ้อฉล (มาตรา 164 (3))

- รับสินเชื่อจากบุคคลอื่น โดยใช้อุบายหลอกลวง หรือซุกซ่อน โอน หรือส่งมอบทรัพย์สินโดยทุจริต หรือกระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำทำให้ทรัพย์สินของตนมีภาระผูกพันโดยทุจริต หรือยอมหรือสมยอมกับบุคคลอื่นให้ศาลพิพากษาให้ตนต้องชำระหนี้ซึ่งตนไม่ควรต้องชำระ (มาตรา 164 (4))

- รับสินเชื่อจากผู้อื่นมีจำนวนตั้งแต่ 100 บาทขึ้นไป โดยมีได้แจ้งให้ผู้รับทราบ ว่าตนถูกพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย (มาตรา 163 (1))

- ประกอบการค้าหรือธุรกิจ โดยใช้นามตัวหรือนามสมญา และได้รับสินเชื่อจากบุคคลอื่น โดยมีได้แจ้งให้ผู้รับทราบว่าตนถูกพิทักษ์ทรัพย์ หรือล้มละลาย (มาตรา 165 (2))

- ประกอบการค้าหรือธุรกิจโดยใช้นาม หรือนามสมญาของผู้อื่นบังหน้า (มาตรา 165 (3))

- ประกอบการค้าหรือธุรกิจ โดยไม่โฆษณาตามรายการที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 165 (4))

- มีหนี้สินเนื่องในการค้าหรือธุรกิจ โดยไม่สามารถให้เหตุผลอันสมควรถึงการที่ได้เสียทรัพย์สินไปเป็นจำนวนมาก ใน 1 ปี ก่อนขอให้ล้มละลาย หรือภายหลังนับแต่ก่อนมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือกระทำหนี้สินอันพึงขอชำระได้โดยไม่มีเหตุอันน่าเชื่อว่าจะสามารถชำระหนี้หนี้ได้ (มาตรา 166 (2))

- ไม่มีบัญชีย้อนหลัง ซึ่งจะแสดงให้เห็นการประกอบพาณิชย์กิจ หรือฐานะการเงินของตนอย่างเพียงพอ (มาตรา 167)

- ออกไปหรือพยายามออกไปนอกราชอาณาจักร โดยนำทรัพย์สินซึ่งกฎหมายต้องเอาไว้แบ่งใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ ราคาเกิน 100 บาทออกไปด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่า มิได้มีเจตนาฉ้อฉล (มาตรา 168)

- ซ่อนตัว หรือหลบไปเสียจากที่เคยอยู่ หรือออกไปนอกราชอาณาจักร โดยเจตนาหลีกเลี่ยงหมายนัด หรือหมายเรียก หรือหลีกเลี่ยงการถูกสอบสวนหรือไต่สวน หรือทำให้เกิดความลำบากขัดข้องแก่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย (มาตรา 169)

- ข้อฉล ให้ เสนอให้ หรือตกลงว่าจะให้ประโยชน์ใด ๆ แก่เจ้าหนี้ โดยมุ่งหมายที่จะได้รับความยินยอมของเจ้าหนี้ในการประนอมหนี้ หรือข้อตกลงเกี่ยวกับกิจการ หรือการล้มละลายของตน หรือเพื่อมิให้มีการคัดค้านการขอลดจากล้มละลาย (มาตรา 170)

หากลูกหนี้กระทำการดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ถือว่าลูกหนี้เป็นบุคคลทุจริต ซึ่งจะทำให้ศาลสั่งไม่ปลดจากล้มละลายและยังต้องรับโทษปรับหรือโทษจำคุก ซึ่งเป็นโทษทางอาญาอีกด้วย

ข. พิจารณาจากเหตุที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการปลดจากล้มละลาย

ข้อเท็จจริงที่ศาลจะนำมาพิจารณา เพื่อมีคำสั่งไม่ยอมปลด หรืองดการปลดจากล้มละลายไว้ก่อน หรือปลดจากล้มละลายโดยมีเงื่อนไข นั้น เป็นข้อเท็จจริงที่แสดงถึงว่ามีข้อที่ควรตำหนิบุคคลล้มละลาย อันแสดงว่าเป็นผู้ไม่สุจริต² ตามมาตรา 73-75 มีดังต่อไปนี้

- สินทรัพย์ที่อาจแบ่งแก่เจ้าหนี้มีเหลือไม่ถึง 50% ของหนี้ที่ไม่มีประกัน เว้นแต่จะแสดงให้เห็นพอใจศาลว่าเหตุที่ทำให้มีสินทรัพย์เหลือเช่นนั้น ไม่ควรจะตำหนิบุคคลล้มละลาย (มาตรา 73 (1))

- ไม่ทำหรือเก็บรักษาสมุดบัญชีต่าง ๆ ซึ่งตามธรรมดาควรจะมีไว้ในการประกอบธุรกิจ ให้พอเห็นได้ว่าการประกอบธุรกิจและฐานะการเงินเป็นอย่างไรในระหว่างระยะเวลาสามปีก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เว้นแต่จะสูญหายหรือถูกทำลายด้วยเหตุสุดวิสัย (มาตรา 73 (2))

- ซินกระทำการค้าขายต่อไปอีก โดยรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ (มาตรา 73 (3))

- กระทำหรือมีส่วนร่วมในการกระทำให้เกิดการล้มละลายขึ้น โดยกระทำการเสี่ยงโชคอันน่าจะขาดทุน หรือโดยใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย หรือโดยเล่นการพนัน หรือโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในธุรกิจของตน (มาตรา 73 (4))

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 402-403.

- กระทำให้เจ้าหนี้ซึ่งได้ฟ้องร้องบุคคลล้มละลายโดยมีเหตุสมควรนั้น ต้องเสียค่าใช้จ่ายอันไม่จำเป็นโดยได้รู้ความอย่างไม่มีมูล หรือแก้งประวิงความ (มาตรา 73 (5))

- การที่ล้มละลายนั้นได้เกิดขึ้นโดยเหตุหรือเนื่องจากเหตุที่บุคคลล้มละลายได้ใช้จ่ายอย่างไร้ประโยชน์ในการฟ้องร้องคดีอันไม่มีมูล หรือเพื่อก่อความรำคาญ (มาตรา 73 (6))

- ในระหว่างระยะเวลาสามเดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลาย และภายหลังจากนั้น บุคคลล้มละลายได้ให้เปรียบแก่เจ้าหนี้คนใดโดยใช่เหตุ (มาตรา 73 (7))

- ในระหว่างระยะเวลาสามเดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลาย และภายหลังจากนั้น บุคคลล้มละลายได้ก่อให้เกิดหนี้ขึ้น เพื่อให้ได้สินทรัพย์มาพอชำระหนี้ถึง 50% ของหนี้ที่ไม่มีประกัน (มาตรา 73 (8))

- เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายหรือได้เคยทำการประนอมหนี้กับเจ้าหนี้มาก่อนแล้ว ไม่ว่าจะในหรือนอกราชอาณาจักร (มาตรา 73 (9))

- ในระหว่างระยะเวลาสามเดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลาย และภายหลังจากนั้น บุคคลล้มละลายได้ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร โดยเหตุผลซึ่งควรเชื่อว่าจะไม่ได้กระทำการค้าขายโดยสุจริต (มาตรา 73 (10))

ตามนิยามของ “บุคคลล้มละลายทุจริต” และเหตุที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการปลดจากล้มละลายนั้น ทำให้พิจารณาได้ว่ากฎหมายได้กำหนดลักษณะของผู้ที่ถือว่าไม่สุจริตไว้ โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการทรัพย์สินเพื่อชำระให้แก่เจ้าหนี้ เช่น ไม่ส่งมอบทรัพย์สิน เอกสาร คำชี้แจงเกี่ยวกับทรัพย์สิน
- 2) นิ่งเฉยเสียไม่แจ้งข้อเท็จจริงให้เจ้าหนี้หรือบุคคลภายนอกทราบ เช่น ไม่แจ้งข้อความสาระสำคัญ ประกอบการค้าโดยไม่แจ้งว่าตนเป็นบุคคลล้มละลาย
- 3) ทำให้ทรัพย์สินในกองทรัพย์สินลดน้อยลงไป
- 4) หลบซ่อนตัว หรือออกไปนอกราชอาณาจักรในลักษณะหนีหนี้

5) การล้มละลายมีผลเกี่ยวเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลล้มละลายเอง เช่น ชื่นทำการค้าต่อไปโดยรู้อยู่ว่าไม่สามารถชำระหนี้ เสียงโชค ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เล่นการพนัน ประมาท เลินเล่อร้ายแรงในธุรกิจ แกล้งผู้ความอย่างไม่มีมูล หรือแกล้งประวิงความ

6) สมรู้ร่วมคิดกับเจ้าหนี้รายหนึ่ง ทำให้เจ้าหนี้รายอื่น ๆ เสียเปรียบ

7) เคยล้มละลายมาก่อนแล้ว หรือเคยประนอมหนี้กับเจ้าหนี้มาก่อน

8) มีเหตุผลอันเชื่อได้ว่าไม่สุจริต เช่น ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักรโดยมิใช่ การค้าปกติ หรือฉ้อฉล ทำความตกลงกับเจ้าหนี้เพื่อประโยชน์ในการล้มละลายหรือการขอลดจากล้มละลาย

ลักษณะเหล่านี้ เป็นเหตุที่ควรดำเนินลูกหนี้ ซึ่งข้อกำหนด มาตรา 72, 73, 74, 75 เหล่านี้ได้ถูกยกเลิกโดยร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งไม่อาจใช้คุณสมบัติ เหล่านี้ในการที่ศาลจะพิจารณาปลดจากล้มละลายได้ อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่าข้อกำหนดเหล่านี้เป็น แนวทางหนึ่งในการพิจารณาถึงความสุจริตของลูกหนี้ในมุมมองของบทบัญญัติกฎหมายได้

ค) พิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาของศาล

- ความผิดพลาดในการบริหารงานของลูกหนี้และการไม่นำบัญชีและงบดุล ประจำปีในระยะเวลา 3 ปี มาแสดงต่อศาลให้เห็นฐานะของกิจการโดยถูกต้องตามจริง ประกอบกับ เจ้าหนี้ได้คัดค้าน ถือเป็นเหตุที่ไม่สมควรปลดลูกหนี้จากล้มละลาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2846/2540)

- เมื่อลูกหนี้ได้ใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้เกินกว่าร้อยละห้าสิบแล้ว และทรัพย์สินของ ลูกหนี้ก็ไม่มีที่จะรวบรวมมาใช้หนี้ต่อไปจนกระทั่งปิดคดีล้มละลายแล้ว เจ้าหนี้และเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ก็ไม่คัดค้านการที่ลูกหนี้จะปลดจากการล้มละลาย แม้ลูกหนี้จะมีหนี้อีกมาก ศาลก็สั่งปลดลูกหนี้ จากการล้มละลายได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 621/2510)

- เมื่อได้ล้มละลายเป็นเวลา 16 ปี โดยมิใช่ทุจริต และศาลอนุญาตให้ปิดคดี แล้ว การที่จะให้เป็นบุคคลล้มละลายไม่เกิดประโยชน์อันใดแก่บรรดาเจ้าหนี้ จึงเป็นการสมควรให้ จำเลยได้รับการปลดจากล้มละลาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2893/2516)

4.1.2 ระยะเวลาที่จะปลดจากล้มละลาย

ตามมาตรา 68 การร้องขอให้ปลดจากล้มละลายนั้น ลูกหนี้จะร้องขอในเวลาใดก็ได้ ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาให้ล้มละลาย กฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาเอาไว้ว่าภายในระยะเวลาเท่าใด หรือเมื่อใดภายหลังจากที่ศาลได้พิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จึงจะขอปลดจากล้มละลายได้ เมื่อไม่มีระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นตัวเลขแน่นอน เช่นนี้ก็ต้องตีความว่าภายหลังจากที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้วเมื่อใดก็ได้ คือทันทีที่อ่านคำพิพากษา ต่อแต่นั้นไปก็ยื่นคำขอให้ปลดจากล้มละลายได้³ แต่ในทางปฏิบัติลูกหนี้ควรรอจนกระทั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้จัดการรวบรวมทรัพย์สินของตนเสร็จสิ้น⁴ ถ้าจะรอจนเมื่อเจ้าหนี้ได้รับส่วนแบ่งทรัพย์สินชำระหนี้ไปเสร็จสิ้นแล้วก็จะดี เพราะในการที่ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายนั้น ศาลย่อมต้องคำนึงถึงผลของการรวบรวมทรัพย์สินด้วย ถ้าการรวบรวมทรัพย์สินได้เพียงเล็กน้อย อาจทำให้ศาลระแวงสงสัยว่าลูกหนี้ได้ทำการยกยอกหรือชุกซ่อนทรัพย์สินของตนไว้เสียบ้าง ไม่ได้นำมาชำระหนี้ในคดีล้มละลายโดยเต็มความสามารถ ส่อให้เห็นว่าลูกหนี้ประกอบธุรกิจโดยขาดความระมัดระวังตามสมควร หรือใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายบ่งว่าเป็นความบกพร่องอย่างหนึ่งในความประพฤติ⁵

กรณีที่บุคคลล้มละลายทุจริต คือถูกพิพากษาว่ามีความผิดตามมาตรา 163-170 หรือยกยอก หรือซ่อนงัก กฎหมายห้ามศาลสั่งปลดจากล้มละลาย เว้นแต่บุคคลนั้นมีเหตุผลพิเศษที่ควรกรุณา และล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ศาลจึงจะสั่งปลดจากล้มละลายได้ (มาตรา 71)

ดังนี้ พิจารณาได้ว่า แม้จะเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตก็ไม่ได้หมายความว่าศาลจะปลดจากล้มละลายไม่ได้โดยเด็ดขาด หากเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดว่ามีเหตุผลพิเศษ และเป็นเวลา

³ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2536), หน้า 219 – 220.

⁴ ทวี กสิยพงศ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483, หน้า 402-403.

⁵ สุธีร์ ศุภนิธย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542), หน้า 207-208.

ผ่านพ้นมาแล้ว 5 ปี ก็ขอปลดจากล้มละลายได้ คำว่า “เหตุผลพิเศษ” ได้แก่เหตุผลพิเศษเฉพาะตัวลูกหนี้แต่ละคนตามลักษณะแห่งคดีแต่ละเรื่องแต่ละราย⁶

กรณีที่ลูกหนี้ได้กระทำตนบกพร่อง เป็นเหตุให้ศาลงดการปลดจากล้มละลายไว้ ศาลจะสั่งงดการปลดจากล้มละลายเป็นเวลา 2 ปี (มาตรา 72 (2), มาตรา 73) ซึ่งมีประเด็นพิจารณาว่าเมื่อครบระยะเวลา 2 ปี เช่นว่านี้แล้ว ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายไปเลย หรือว่าลูกหนี้ต้องขอปลดจากล้มละลายใหม่ ผู้เขียนเห็นว่าตามมาตรา 68 กำหนดให้ลูกหนี้จะต้องร้องขอการปลดจากล้มละลาย ดังนั้น เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว ลูกหนี้ก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งนักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าต้องร้องขออีกครั้ง⁷ ไม่ใช่ว่าเมื่อพ้น 2 ปีแล้ว ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายไปเลย แต่จะต้องร้องขอให้ปลดจากล้มละลายใหม่⁸ แต่ในทางปฏิบัติศาลจะสั่งตั้งแต่ตอนแรกเลยว่าให้งดการปลดจากล้มละลายไว้จนกว่าจะพ้นกำหนด 2 ปี เมื่อพ้นกำหนดเวลาแล้ว ก็ให้ลูกหนี้พ้นจากล้มละลาย⁹

4.1.3 การชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

กฎหมายกำหนดว่าลูกหนี้ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ไม่น้อยกว่า 50% ศาลจึงจะปลดลูกหนี้จากล้มละลาย (มาตรา 72 (3)) ซึ่งศาลได้วินิจฉัยว่า หากลูกหนี้ได้ใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้เกินกว่าร้อยละห้าสิบแล้ว เจ้าหนี้และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่คัดค้านในการที่ลูกหนี้ขอปลดจากการล้มละลาย แม้ลูกหนี้จะมีหนี้อีกมาก ก็ไม่ใช่เหตุที่ศาลจะไม่สั่งให้ปลดจากล้มละลาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 621/2510) ทั้งนี้ การพิจารณาปลดลูกหนี้จากล้มละลายเป็นดุลยพินิจของศาล ซึ่งโดยปกติศาลจะ

⁶ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 223.

⁷ สุธีร์ ศุภนิติย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, หน้า 209.

⁸ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 225.

⁹ พิชัย นิลทองคำ, กฎหมายล้มละลายภาคปฏิบัติและคู่มือเตรียมสอบ (กรุงเทพมหานคร : อทตยามิไลน์ เนียม, 2544), หน้า 151.

ค่านึงถึงความสุจริต หรือทุจริตของลูกหนี้ ประกอบกับทรัพย์สินที่แบ่งแก่เจ้าหนี้ที่ต้องได้ถึง 50% ของจำนวนหนี้แล้วเป็นหลักสำคัญ¹⁰

4.1.4 ผลของคำสั่งปลดจากล้มละลาย

1. หนี้ที่ลูกหนี้หลุดพ้น

เมื่อศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายแล้ว ลูกหนี้ก็จะมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนโดยอิสระ ไม่ต้องตกอยู่ในบังคับกฎหมายล้มละลายอีกต่อไป ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันขอชำระได้ หากยังค้างชำระอยู่เท่าใดในขณะที่ศาลสั่งปลดลูกหนี้จากการล้มละลาย หนี้สินที่ยังค้างชำระอยู่นั้นเป็นอันถูกลบล้างกันไป ไม่ว่าหนี้นั้นเจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนเวลาที่ลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายหรือไม่ (มาตรา 77) อย่างไรก็ตาม ลูกหนี้จะหลุดพ้นในหนี้ไปเฉพาะส่วนที่ยังเหลือจากการได้รับชำระจากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ นั่นคือหนี้อันขอรับชำระไว้ นั้นไม่หลุดพ้นไปทั้งหมด ทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้ที่มีอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ยังคงดำเนินการต่อไป เพื่อเอามาแบ่งเฉลี่ยให้กับเจ้าหนี้ที่ยื่นขอรับชำระหนี้ไว้ต่อไป¹¹ ส่วนหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ นั้น ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นไปโดยสิ้นเชิง

2. หนี้ที่ลูกหนี้ไม่หลุดพ้น

ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นในหนี้ดังต่อไปนี้

ก) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล

ข) หนี้ที่เกิดขึ้นโดยความทุจริตข้อโกงของคนล้มละลาย หรือหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตข้อโกง ซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องของสมรู้

¹⁰ สุธีร์ ศุภนิธย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, หน้า 208.

¹¹ ปรีชา พานิชวงศ์, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 233.

ค) หนี้ที่ไม่อาจขอรับชำระได้ในคดีล้มละลาย บุคคลล้มละลายยังคงรับผิดชอบ อยู่ หากหลุดพ้นจากคำสั่งปลดจากล้มละลายไม่ (มาตรา 77)

4.1.5 การเพิกถอนคำสั่งปลดจากล้มละลาย

บุคคลล้มละลายที่ศาลสั่งปลดจากล้มละลายไปแล้ว อาจถูกศาลเพิกถอนคำสั่งปลด จากล้มละลายดังกล่าว หากปรากฏข้อเท็จจริง ดังนี้

1. ไม่ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่งตกอยู่ กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (ม. 79)
2. ไม่ส่งเงินหรือทรัพย์สินที่เหลืออยู่จากการเลี้ยงชีพให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เพื่อแบ่งแก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย (ม.80)
3. ไม่ยื่นบัญชีแสดงการรับทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างปีทุก ๆ ปี ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ (มาตรา 80)
4. ไม่ไปให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือศาลสอบสวนหรือไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ ได้มาตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือศาลมีคำสั่ง

การที่ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายนั้น เป็นการปลดลูกหนี้แต่ตัว ทรัพย์สินใดที่ยัง ค้างอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ก็ยังคงอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต่อไป หาได้คืนให้แก่บุคคล ล้มละลายไม่ ตามนัยของมาตรา 79 มุ่งให้ลูกหนี้ให้ความช่วยเหลือในการจำหน่ายทรัพย์สินเหล่านั้น ด้วย มิฉะนั้น ศาลจะเพิกถอนการปลดจากล้มละลายเสีย นอกจากนี้ ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแจ้ง ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบด้วยว่าได้รับทรัพย์สินอะไรนอกเงยมาบ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการ จัดการทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งเป็นแนวทางที่วางไว้เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ให้แก่เจ้าหนี้ประการหนึ่ง นอกจากนี้เมื่อศาลสั่งเพิกถอนการปลดจากล้มละลายแล้ว จะมีผลให้ลูกหนี้กลับเป็นบุคคลล้มละลาย ตามเดิม แต่ไม่กระทบถึงการใด ๆ ของลูกหนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือบุคคลภายนอกอื่นอัน

เกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ในระหว่างที่ลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลาย (มาตรา 80 วรรคท้าย)

4.2 การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ

4.2.1 จุดเริ่มต้นและจุดมุ่งหมายในการบัญญัติใช้กฎหมาย

การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติ (Automatic Discharge) ปรากฏขึ้นในกฎหมายล้มละลายไทยครั้งแรกในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 อันเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในช่วงเวลานั้น ธุรกิจโดยส่วนใหญ่มักจะประสบกับปัญหาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสภาพคล่องทางการเงินที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น สังเกตได้จากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมอยู่ในระดับที่สูง และการกู้ยืมที่ทำได้ยากลำบากมากขึ้น ผู้บริหารของกิจการจะต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการที่จะผลักดันกิจการให้ฝ่าฟันวิกฤตทางเศรษฐกิจให้ไปได้ตลอดรอดฝั่ง ช่วงเวลาดังกล่าวนี้อาจถือเป็นการวัดประสิทธิภาพของผู้บริหารของกิจการไม่ว่าจะจะเป็นด้านการเงิน การตลาด หรือด้านใดก็ตาม ปัญหาของธุรกิจบางประเภทอาจมาจากการบริหารงานที่ล้มเหลว ทำให้ธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กิจการได้วางเอาไว้ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นอาจจะเกิดจากโครงสร้างภายในหรือภายนอกของกิจการ เช่น การบริหารงานผิดพลาด ขาดวินัยทางการเงิน ขยายกิจการเกินกำลังความสามารถที่จะบริหารงานได้ ผู้บริหารบางรายขาดความรู้ความชำนาญด้านธุรกิจหรือด้านบริหารกิจการ อีกทั้งเศรษฐกิจของประเทศหดตัวอย่างรุนแรง ทำให้ธุรกิจบางรายไม่สามารถทนแรงต้านทานดังกล่าวได้ บางกิจการอาจจะถูกเจ้าหนี้ฟ้องล้มละลาย บางกิจการได้มีการต่อรองการชำระหนี้กับเจ้าหนี้เพื่อขอผ่อนปรนการชำระหนี้เพื่อให้กิจการอยู่รอด

จากปัญหาทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงได้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่ คือ “พระราชบัญญัติล้มละลายแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542” เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาค่าล้มละลายที่เกิดขึ้นของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือใกล้จะล้มละลาย โดยเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่

กำลังประสบปัญหาสามารถฟื้นฟูกิจการได้ เพราะหากปล่อยให้ลูกหนี้บางรายล้มละลายไปก็ไม่ใช่ว่าจะเลือกที่ดีเสมอไป ยิ่งกลับซ้ำเติมให้กับภาวะเศรษฐกิจโดยรวมถดถอยลงไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน การซื้อขายสินค้าก็จะมีผลกระทบเป็นลูกโซ่ พระราชบัญญัติล้มละลายฉบับใหม่ไม่ได้เพียงแต่จะช่วยให้ลูกหนี้มีโอกาสฟื้นตัว ยังช่วยให้เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้รับหนี้คืนอีกด้วย¹² ซึ่งปรากฏในรายงานการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติล้มละลายของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญของวุฒิสภาที่เสนอต่อประธานวุฒิสภาว่า เหตุผลในการร่างกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากว่าผู้ประกอบการในประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการที่รัฐบาลประกาศเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม อสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตกต่ำลงอย่างมหาศาลกว่าร้อยละ 50 มูลค่าตลาดหลักทรัพย์หายไปกว่าร้อยละ 80 สถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ บริษัทห้างร้าน ต้องปิดกิจการ หนี้สินพอกพูนขึ้นกว่าเท่าตัว ขณะที่ทรัพย์สินที่ใช้ประกอบธุรกิจและค้ำประกันหนี้มีมูลค่าลดลงกว่าร้อยละ 70 รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวยังระบุว่า “ผู้ประกอบการโดยรวม รวมถึงบุคคลธรรมดาในระบบเศรษฐกิจที่กู้ยืมเงินและค้ำประกันการกู้ยืม จึงมีสภาพเป็นบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวโดยพหุதிய มิได้เกิดจากการทุจริต หรือไม่ตั้งใจชำระหนี้ รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการช่วยบรรเทาความหายนะอย่างเร่งด่วน”¹³

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภา มีดังนี้¹⁴

¹² มณี รัตนบรรณกิจ, “ผลกระทบของพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับใหม่กับการบัญชีและภาษีอากร,” (โครงการวิจัยสำหรับนักศึกษาปริญญาโท คณะพาณิชย์ศาสตร์และบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 110.

¹³ “วุฒิร่ายยาวเหตุผลแก้ล้มละลาย”, ประชาชาติธุรกิจ (11-14 มีนาคม พ.ศ.2542): 1,13.

¹⁴ “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง เหาข้อกฎหมายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542,” เลขเสร็จ 194/2545, 2 กันยายน 2545, หน้า 4.

“เจตนาหมายหลักที่สำคัญของกฎหมายล้มละลายในทุกประเทศ คือ การจัดการเอาทรัพย์สินทั้งหมดที่ลูกหนี้มีอยู่มาทำการขายทอดตลาด เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ทั้งปวง เมื่อขายหมดแล้ว หากไม่พอชำระหนี้ก็ให้ถือว่าหนี้สิ้นสุดไป กฎหมายล้มละลายไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะลงโทษลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวแต่อย่างใด และเป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้เร่งรัดหนี้สินจนก่อให้เกิดปัญหาสังคม การก่อกวนวินาศกรรม กฎหมายมุ่งจะจัดการปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อให้โอกาสบุคคลเหล่านั้นไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ ส่วนลูกหนี้นิติบุคคลนั้น เมื่อขายทรัพย์สินหมดแล้วก็ถือว่าสิ้นสภาพไป ซึ่งแตกต่างจากลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งยังต้องดำรงชีวิตอยู่ต่อไป มีจิตวิญญาณและมีครอบครัวที่จะต้องเลี้ยงดู จึงต้องให้โอกาสบุคคลเหล่านั้นไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมได้ต่อไป”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเรื่องนี้ได้มีขึ้นเป็นการด่วน เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเห็นว่าควรช่วยเหลือลูกหนี้ผู้สุจริตที่ต้องล้มละลายเพราะสภาพเศรษฐกิจ การเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวไม่ได้เกิดจากการทุจริต หรือไม่ตั้งใจชำระหนี้ จึงมีเหตุที่ควรเมตตาลูกหนี้ ให้โอกาสเขาไปเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมได้ต่อไป

4.2.2 หลักเกณฑ์และสาระสำคัญ

การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติตามพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติขึ้นในมาตรา 35 เพียงมาตราเดียว ดังนี้

“บรรดาดีล้มละลายที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นบุคคลล้มละลาย และหนี้อันเป็นมูลฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย เมื่อครบสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

บทบัญญัติดังกล่าว มีหลักเกณฑ์และสาระสำคัญดังนี้

1. ใช้บังคับแก่ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น
2. หนี้อันเป็นมูลฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต
3. ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อครบ 3 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

ให้เป็นบุคคลล้มละลาย

4. ให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งมีผลให้โฆษณาคำสั่งพ้นจากล้มละลายในราชกิจจานุเบกษาและในหนังสือพิมพ์รายวัน และทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่ หนี้ภาษีอากรของรัฐบาล และหนี้ที่เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ที่เจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกง ซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องกับสมรู้

เห็นได้ว่าลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งหนี้อันเป็นมูลฟ้องไม่มีลักษณะทุจริต ส่งผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นในหนี้สินภายใน 3 ปี ยกเว้นหนี้ที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไว้เท่านั้น การที่มีบทบัญญัตินี้เพียงมาตราเดียว โดยไม่มีหลักเกณฑ์อื่นมารองรับ ทำให้เกิดข้อพิจารณาในหลายประเด็น และเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในภาคปฏิบัติ

4.2.3 ประเด็นพิจารณาและปัญหาที่เกิดขึ้น

1. การพิจารณาความสุจริตของลูกหนี้

การที่กำหนดให้บุคคลธรรมดาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ถ้ามูลเหตุที่ฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต เป็นการกำหนดให้พิจารณาเฉพาะจากหนี้ที่เป็นมูลเหตุให้ฟ้องล้มละลายเท่านั้น หากหนี้ที่นำมาฟ้องไม่ปรากฏว่าลูกหนี้ทุจริต แต่ลูกหนี้ทุจริตในหนี้รายอื่นที่ยังไม่ได้ฟ้องคดีล้มละลาย หรือลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต ลูกหนี้ก็สามารถพ้นจากล้มละลายได้¹⁵ ซึ่ง

¹⁵ กรองกาญจน์ สติตมิลินทากาศ, “การพ้นจากล้มละลายตามมาตรา 35,” วารสารกรมบังคับคดี 5. 33

บทบัญญัตินี้ให้พิจารณาความสุจริตที่หนี้ันเป็นมูลฟ้อง ไม่ได้พิจารณาความสุจริตที่ตัวลูกหนี้ จึงไม่เป็นธรรม และก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายที่ลูกหนี้จะใช้ประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบ

2. การจัดการทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายของวุฒิสภา จะเห็นได้ว่าการเพิ่มหลักเกณฑ์การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติขึ้นมาก็เพื่อช่วยเหลือลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาให้หลุดพ้นจากสถานะการล้มละลายโดยเร็ว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายไปแต่ตัว ส่วนทรัพย์สินที่ไว้ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการจัดการแล้วนำเงินที่รวบรวมได้มาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ต่อไป แต่การบัญญัติมาตรา 35 นั้นได้บัญญัติไว้ลอย ๆ ไม่ได้กำหนดมาตรการการอย่างใด ๆ เพิ่มเติมให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ถือปฏิบัติ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ไม่ชัดเจน และก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาการจัดการทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังไม่เสร็จทำให้เกิดประเด็นพิจารณาว่า เมื่อลูกหนี้พ้นจากการล้มละลายแล้ว ทรัพย์สินต่าง ๆ จะต้องกลับมาเป็นของลูกหนี้หรือไม่

ในเรื่องนี้มีความเห็นของนักกฎหมายแบ่งเป็น 2 ฝ่าย¹⁶

ฝ่ายแรก มีความเห็นว่าตามมาตรา 35 นั้น เมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายและหนี้ันเป็นมูลเหตุที่ฟ้องล้มละลาย ไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อครบ 3 ปี กฎหมายไม่ได้เขียนให้ชัดเจนว่า ทรัพย์สินต่าง ๆ ของลูกหนี้ที่อยู่ระหว่างดำเนินการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะให้ดำเนินการอย่างไร ก็ต้องตีความตามกฎหมายให้เป็นคุณแก่ลูกหนี้ ถ้าหากลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายแล้ว หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังดำเนินการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินไม่แล้วเสร็จภายใน 3 ปี ทรัพย์สินต่าง ๆ ก็จะกลับคืนไปเป็นของลูกหนี้ตามเดิม ทั้งนี้ เนื่องจากมาตรา 35 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวให้ลูกหนี้ซึ่งพ้นจากการเป็นบุคคล

¹⁶ เรื่องเดียวกัน: 33-34.

ล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ ผลของมาตรา 77 นี้ ทำให้หนี้สินที่เจ้าหนี้ทุกรายได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ย่อมระงับสิ้นไปด้วย ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมไว้ จึงต้องคืนให้แก่ลูกหนี้ไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจยึดถือไว้ได้อีก

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่าไม่ควรจะให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายแล้ว ให้ทรัพย์สินต้องหลุดพ้นไปด้วย เป็นการไม่ยุติธรรมแก่บรรดาเจ้าหนี้ ซึ่งต้องพิจารณาถึงแนวคิดของกฎหมายล้มละลายด้วยว่าบุคคลมีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นบุคคลล้มละลาย โดยสภาพแล้วทรัพย์สินที่มีอยู่ในมือลูกหนี้ไม่ใช่ของลูกหนี้ เพราะว่าทรัพย์สินทั้งหมดเมื่อเอาไปขายแล้วนำไปใช้ชำระให้แก่เจ้าหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้ยังได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวน ดังนั้น ทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายที่มีอยู่โดยสภาพเป็นของเจ้าหนี้ เมื่อให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายไปแล้ว ทรัพย์สินต่าง ๆ ควรจะยังคงอยู่ต่อไป เพื่อให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาจัดการแบ่งเฉลี่ยให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย และเหตุผลอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ในขณะล้มละลายนั้นโดยสภาพเป็นของเจ้าหนี้ คือ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งใด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องนำเสนอที่ประชุมเจ้าหนี้เพื่อขอมติที่ประชุมเสมอ เมื่อที่ประชุมมีมติเห็นชอบแล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็จะจัดการให้เป็นไปตามมตินั้นต่อไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ และด้วยการที่ทรัพย์สินในกองทรัพย์สินเป็นของเจ้าหนี้ เนื่องจากกฎหมายให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รวบรวมไว้เพื่อแบ่งเฉลี่ยให้กับบรรดาเจ้าหนี้ ดังนี้แล้ว ลูกหนี้ควรพ้นจากการล้มละลายไปแต่ตัว แต่ทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการต่อไป ในทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกิดปัญหาว่า การที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงเรื่องการจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ยังเหลืออยู่ว่าจะให้ทำอย่างไร ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น

1. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำความเห็นในสำนวนคำขอรับชำระหนี้ไม่ทัน
2. กรณีที่ครบกำหนด 3 ปีแล้ว ลูกหนี้จะต้องพ้นจากการล้มละลาย แต่สำนวนคำขอยังอยู่ในขั้นตอนอุทธรณ์ฎีกา จะทำอย่างไร

3. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่สั่งดำเนินการเพิกถอนนิติกรรมที่ลูกหนี้ได้จำหน่ายจ่ายโอนเพื่อคืนมาเข้ากองทรัพย์สิน ยังทำไม่เสร็จ หรือกรณีทวงหนี้ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการทวงหนี้ไปแล้วอยู่ระหว่างดำเนินการชั้นศาล คดียังไม่ถึงที่สุดจะให้ทำอย่างไร

ในเรื่องนี้กรมบังคับคดีได้มีหนังสือหรือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาดังนี้¹⁷

กรมบังคับคดีได้ขอหาหรือว่า ในกรณีที่บุคคลล้มละลายพ้นจากการล้มละลายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 ทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รวบรวมไว้ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 หรืออยู่ในระหว่างการจัดการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะพ้นจากอำนาจจัดการทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจดำเนินการต่อไปจนแล้วเสร็จ เพื่อนำมาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) ได้พิจารณาข้อหาหรือดังกล่าวโดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (กรมบังคับคดี) และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

เมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติว่า “บรรดาคดีล้มละลายที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นบุคคลล้มละลายและหนี้อันเป็นมูลเหตุที่ฟ้องล้มละลายไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ลูกหนี้พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายเมื่อครบสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา 76 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 มาใช้บังคับโดยอนุโลม” แล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ลูกหนี้เท่านั้นที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย และเมื่อลูกหนี้ดังกล่าวพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงาน

¹⁷ “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง หรือข้อกฎหมายตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542,” หน้า 1-2.

พิทักษ์ทรัพย์สินโฆษณาชื่อผู้ที่พ้นจากการล้มละลายในราชกิจจานุเบกษา และในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่าหนึ่งฉบับ และให้หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่ หนี้เกี่ยวกับภาษีอากรหรือจังกอบของรัฐบาลหรือเทศบาล และหนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลายหรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องกับสมรู้ส่วนทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินได้จัดการรวบรวมไว้ มิได้หลุดพ้นไปด้วย ดังนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินยังคงมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ได้รวบรวมไว้หรืออยู่ในระหว่างการจัดการได้ต่อไป ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อนำมาแบ่งให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายต่อไป ซึ่งความเห็นที่ได้กล่าวมานั้นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการของวุฒิสภา ที่มีความมุ่งหมายจะปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อให้โอกาสได้หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงและสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้โดยเร็ว แต่มิได้กล่าวถึงเรื่องการหลุดพ้นของทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้ด้วย ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) จึงมีความเห็นว่าการพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายดังกล่าวย่อมเป็นการหลุดพ้นจากหนี้สินอันเป็นสถานะเฉพาะตัวของลูกหนี้เท่านั้น โดยไม่มีผลให้ทรัพย์สินของลูกหนี้หลุดพ้นไปด้วยแต่อย่างใด และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินยังคงมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ได้รวบรวมไว้แล้วหรืออยู่ในระหว่างการจัดการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินต่อไปจนแล้วเสร็จเพื่อนำมาแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายต่อไป

3. ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและขาดมาตรการอื่นรองรับ

การพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติตามมาตรา 35 ดังกล่าว บัญญัติขึ้นโดยขาดมาตรการหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เป็นช่องให้ลูกหนี้ก่อนหนี้ขึ้นโดยไม่ต้องคำนึงว่าตนจะสามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ เพราะเมื่อตนไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก็จะทำให้เจ้าหนี้ฟ้องร้องตนเป็นบุคคล

ล้มละลายแล้วระยะเวลาเพียง 3 ปี ก็สามารถก่อหนี้ใหม่ได้ และหากตนไม่สามารถชำระหนี้ได้ ก็จะยอมให้เจ้าหนี้ฟ้องให้ตนเป็นบุคคลล้มละลายอีก เพื่อรอระยะเวลาอีก 3 ปี ที่จะทำให้ตนพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายโดยอัตโนมัติอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด¹⁸ อันเป็นการทำให้ลูกหนี้ขาดวินัยทางการเงินประการหนึ่ง และยังส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้ที่หลุดพ้นไปอีกประการหนึ่ง เป็นที่น่าห่วงว่ามาตรการในเรื่องนี้จะสร้างปัญหาให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ได้¹⁹

4.3 การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย

4.3.1 จุดมุ่งหมายในการบังคับใช้กฎหมาย

การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งในขณะที่ผู้เขียนทำวิจัยอยู่นี้ (มี.ค. 2547) ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านการอนุมัติหลักการจากสภาผู้แทนราษฎรเรียบร้อยแล้ว อยู่ในขั้นการพิจารณาโดยคณะกรรมการวิสามัญของวุฒิสภาเพื่อประกาศใช้ต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับนี้ได้บัญญัติขึ้นโดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติของ มาตรา 35 เดิม ซึ่งปรากฏเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวว่าหลักเกณฑ์การให้ลูกหนี้พ้นจากล้มละลายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับการพ้นจากการล้มละลาย โดยเฉพาะการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างไรก็ตาม หลักการของบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้มีโอกาสพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย สมควรคงหลักการดังกล่าวไว้ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและนำมากำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย นอกจากนี้ บทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลล้มละลายอาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายได้ซึ่งใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ยังขาดความ

¹⁸ วิชา มหาคุณ, คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย, หน้า 5.

¹⁹ สุธีร์ ศุภนิตย์, หลักกฎหมายล้มละลายและการฟื้นฟูกิจการ, หน้า 220.

ชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลแต่ละกรณี จึงสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ที่ศาลจะสั่งปลดจาก ล้มละลายให้ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันแก่บุคคลล้มละลายว่า หากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด แล้วจะสามารถได้รับการปลดจากล้มละลาย²⁰

จะเห็นได้ว่า ตามร่างพระราชบัญญัตินี้ยังคงหลักการพ้นจากล้มละลายโดยอัตโนมัติตาม มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ไว้ แต่ได้เปลี่ยนไปเรียกว่า การปลด จากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย โดยได้เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ให้รัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้ศึกษาหลักเกณฑ์ และสาระสำคัญดังกล่าวต่อไป

4.3.2 หลักเกณฑ์และสาระสำคัญ

1. ยกเลิกบทบัญญัติเดิม และนำมากำหนดเพิ่มเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจาก ล้มละลายโดยผลของกฎหมาย

ตามร่างพระราชบัญญัติล้มละลายฉบับนี้ได้ยกเลิกมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ลูกหนี้พ้นจากล้มละลายเมื่อครบ 3 ปี นับแต่วันที่ศาลมี คำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งเป็นตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ เนื่องมาจากบทบัญญัติ ดังกล่าวไม่ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับผลของการพ้นจากล้มละลายไว้²¹ และได้บัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายแทน

²⁰ กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “เอกสารประกอบการ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่...) พ.ศ. , อ.พ. 17/2546 สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ,” หน้า 15.

²¹ “บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่...) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลาย และวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย (ฉบับที่ ...) พ.ศ. , เรื่องเสร็จที่ 95- 96/2546,” กุมภาพันธ์ 2546, หน้า 3.

2. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล (ร่างมาตรา 8 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 71 และร่างมาตรา 9 ยกเลิกมาตรา 72 ถึงมาตรา 75) ดังนี้²²

ก) แก้ไขหลักการเดิมจากที่กำหนดให้เป็นดุลยพินิจของศาลในการมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย เป็นกำหนดให้ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายเมื่อกรณีเข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ คือ ได้มีการแบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 และบุคคลนั้นไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต เนื่องจากคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาร่างฯ ของกระทรวงยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย (ร่างมาตรา 28 เดิม เพิ่มมาตรา 75/1 (1)) ซึ่งกำหนดให้เป็นโทษแก่บุคคลล้มละลายที่ศาลได้เคยมีคำสั่งเกี่ยวกับการปลดหรือไม่ปลดจากล้มละลายมาก่อน จะไม่สามารถปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายได้ จึงเห็นสมควรกำหนดให้เป็นหลักประกันแก่บุคคลล้มละลายว่า หากดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็จะได้รับ การปลดจากล้มละลาย (ร่างมาตรา 71)

ข) ตัดมาตรา 72 ถึงมาตรา 75 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่ศาลใช้ประกอบการพิจารณาในการมีคำสั่งปลดหรือไม่ปลดจากล้มละลายออก เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดไว้แล้ว เพราะได้เปลี่ยนหลักการปลดล้มละลายโดยคำสั่งศาลจากการใช้ดุลยพินิจเป็นให้ศาลมีคำสั่งเมื่อครบองค์ประกอบที่กฎหมายกำหนดตามที่ได้กล่าวไว้ใน ข้อ ก)

3. กำหนดให้ชัดเจนว่าได้มีการเพิ่มกรณีการปลดจากล้มละลายอีกกรณีหนึ่ง ได้แก่ การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย จากเดิมที่มีเพียงการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาล (ร่างมาตรา 7 เพิ่มมาตรา 67/1) ดังนี้²³

ก) ร่างมาตรา 81/1 กำหนดให้ปลดบุคคลธรรมดาจากล้มละลายทันที ที่พ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย เว้นแต่ในกรณีอันเนื่องมาจากการกระทำบางประการ

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-5.

ของบุคคลล้มละลายที่ไม่สมควรได้รับการปลดจากล้มละลายตามระยะเวลาปกติดังต่อไปนี้ ให้กำหนดระยะเวลาในการปลดจากล้มละลายนานกว่า 3 ปี ได้แก่

กรณีที่ 1 บุคคลนั้นได้เคยถูกพิพากษาให้ล้มละลายมาก่อนแล้ว และยังไม่พ้นระยะเวลาห้าปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายครั้งก่อน จนถึงวันที่ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ครั้งหลัง ให้ขยายระยะเวลาเป็น 5 ปี

กรณีที่ 2 บุคคลนั้นเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต โดยแยกบุคคลล้มละลายทุจริตออกเป็น 2 จำพวก คือ

- บุคคลล้มละลายทุจริตในกรณีทั่วไป ให้ขยายระยะเวลาเป็น 10 ปี เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษ และบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ศาลจะสั่งปลดจากล้มละลายก่อนครบกำหนด 10 ปี ตามคำขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือของบุคคลล้มละลายนั้นก็ได้

- บุคคลล้มละลายทุจริตอันเนื่องมาจากหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการกั๊ยเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกั๊ยเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ให้ขยายระยะเวลาเป็น 10 ปี โดยไม่มีข้อยกเว้นดังเช่นกรณีบุคคลล้มละลายทุจริตจำพวกแรก เนื่องจากการกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อบุคคลเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้น คณะกรรมการฯ เห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า "บุคคลล้มละลายทุจริต" ให้สอดคล้องกันด้วย เนื่องจากในปัจจุบันนิยามบุคคลล้มละลายทุจริต ยังไม่รวมถึงกรณีดังกล่าว (ร่างมาตรา 5)

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่มีเหตุตามกรณีที่ 1 หรือ 2 มากกว่าหนึ่งเหตุ ให้ขยายระยะเวลาโดยอาศัยเหตุใดเหตุหนึ่งที่มีระยะเวลาสูงสุดเพียงเหตุเดียว

ข) ร่างมาตรา 81/2 และร่างมาตรา 81/3 การหยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลาย ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้เสนอต่อศาลให้มีคำสั่งหยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลายของบุคคลล้มละลายในกรณีทั่วไปก่อนระยะเวลาปลดจากล้มละลาย 3 ปี จะสิ้นสุดลง โดยคณะ

กรรมการได้กำหนดเหตุแห่งการหยุดนับระยะเวลาไว้เพียงกรณีเดียว คือ กรณีที่บุคคลล้มละลายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมทรัพย์สินโดยไม่มีเหตุอันควร ซึ่งเป็นกรณีที่มีความจำเป็นและเป็นหลักการสำคัญของการหยุดนับระยะเวลาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม การหยุดนับระยะเวลาดังกล่าว ไม่ว่าจะศาลจะได้มีคำสั่งให้หยุดนับระยะเวลาตามคำขอที่ครั้งก็ตาม เมื่อรวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วจะต้องไม่เกินสองปี ส่วนกรณีของบุคคลล้มละลายที่ถูกขยายระยะเวลาในการปลดจากล้มละลายไม่ให้มีการหยุดนับระยะเวลาอีก เนื่องจากจะเป็นการลงโทษบุคคลดังกล่าวซ้ำซ้อน

ค) ร่างมาตรา 81/4 การยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้ยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งหยุดนับระยะเวลา ในกรณีที่พฤติการณ์ที่เป็นเหตุแห่งการหยุดนับระยะเวลาเปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ เห็นได้ว่าหากร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้ประกาศออกมาใช้เป็นกฎหมายในภายหน้าแล้ว จะทำให้รูปแบบการปลดจากล้มละลายตามกฎหมายไทยเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะสำคัญดังนี้

1. ยกเลิกมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542
2. แก้ไขเพิ่มเติมการปลดจากล้มละลายโดยคำสั่งศาลมาตรา 71 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และยกเลิกการใช้ดุลยพินิจของศาลตามมาตรา 72-75 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว
3. เพิ่มหลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย โดยมีหลักการสำคัญในเรื่อง
 - ระยะเวลาที่จะพ้นจากล้มละลาย
 - แยกบุคคลล้มละลายทุจริตออกเป็น 2 จำพวก
 - การหยุดนับระยะเวลาปลดจากล้มละลาย